

Дело C-357/24

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

16 май 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Хърватия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

3 май 2024 г.

Ищец:

Freistaat Bayern

Ответник:

Euroherc osiguranje d.d.

I. Данни за запитващата юрисдикция

Запитваща юрисдикция: Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Апелативен търговски съд на Република Хърватия)

[...]

II. Страни в главното производство

Ищец: Freistaat Bayern (провинция Бавария), [...] Аугсбург, Федерална република Германия, [...]

[...]

Ответник: Euroherc osiguranje d.d., Загреб [...]

III. Предметът на делото в главното производство и основните факти

- 1 Делото се води по иск на ищеца за осъждането на ответника да поправи вредите, които ищецът е претърпял вследствие на изплащането на обезщетения за болничен отпуск на свой работник (лицето X) за три периода на неработоспособност — от 21 април 2015 г. до 21 май 2015 г., от 16 февруари 2016 г. до 15 април 2016 г. и от 8 ноември 2016 г. до 5 януари 2017 г. Изплатените болнични обезщетения за периодите на неработоспособност възлизат общо на 28 825,83 евро.
- 2 Лицето X се лекува в Германия, след като е ранено при пътно-транспортен инцидент на 18 април 2015 г. в Шибеник (Хърватия). В пътно-транспортното произшествие участват велосипед и личен автомобил. Лицето X, работникът на ищеца, управлява велосипеда, а водач на личния автомобил е лицето Y, което е застраховано при ответника. Става дума за задължителната автомобилна застраховка „Гражданска отговорност“.
- 3 Установено е, че лицето Y е виновно за пътното нарушение, но на този етап още не е ясно дали единствено то носи отговорността за пътно-транспортното произшествие, тъй като ответникът твърди, че е налице съпричиняване от страна на лицето X, работника на ищеца.
- 4 След пътно-транспортното произшествие въз основа на постигната спогодба помежду им ответникът изплаща на лицето X обезщетение за претърпените при инцидента вреди, което включва обезщетение за неимуществените вреди, обезщетение за пътна помощ, обезщетение за имуществените вреди, други разходи и разходи за представителство в общ размер от 43 433,43 хърватски куни (HRK), или 5 764,61 евро.
- 5 Посоченото от ищеца правно основание за иска му е Регламент (ЕО) № 883/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност (наричан по-нататък „Регламент № 883/2004“). Ищецът твърди, че като работодател на лицето X има качеството „компетентна институция“ по член 1, буква р), подточка iv) от Регламент № 883/2004, тъй като става дума за социалноосигурителните обезщетения по член 3, параграф 1 от този регламент, доколкото изплатените в случая обезщетения за болничен отпуск попадат в обхвата на понятието „обезщетения за болест“ по член 3, параграф 1, буква а) от Регламента.
- 6 Ищецът се позовава на член 85, параграф 1 от Регламент № 883/2004 и твърди, че с изплащането на обезщетенията за болничен отпуск е встъпил в правата на своя работник спрямо третото лице (тоест спрямо ответника като застраховател на отговорността на причинителя на вредата, лицето Y) и че това трябва да се вземе предвид в настоящото производство, тъй като става дума за социалноосигурителни обезщетения, които лицето X е получило въз

основа на германското законодателство поради вредата, претърпяна в резултат на събитията в Хърватия.

- 7 В това отношение ищецът се позовава на член 6, параграф 1 от баварския закон за изплащането на трудовото възнаграждение през почивните дни и в случай на болест, който [...] гласи: „Когато работникът има законово право да иска от трето лице обезщетение за вредите от загубата на трудово възнаграждение вследствие на неработоспособност, това право преминава у работодателя дотолкова, доколкото в съответствие с настоящия закон същият е продължил да плаща на работника трудовото възнаграждение и да плаща дължимите от работодателя вноски във Федералната агенция по заетостта и дължимите от работодателя вноски за социално осигуряване и вноски за осигуряване за дългосрочни грижи, както и вноските към касите за допълнително пенсионно осигуряване и пенсионно осигуряване за преживели лица“.
- 8 Ответникът оспорва иска и поддържа, че Регламент № 883/2004 не може да е приложим към фактите по случая, най-вече защото урежда въпросите на координацията в областта на социалната сигурност, а не въпросите на поправянето на косвената вреда, която работодателят търпи във връзка с изплащането на обезщетения за болничен отпуск на свой работник, но и защото ищецът няма качеството на компетентна институция, каквито са само социалноосигурителните институции.
- 9 Първоинстанционният съд приема довода на ищеца за приложимостта на Регламент № 883/2004 по делото, без да изложи конкретни мотиви по този въпрос, и уважава иска, като отхвърля всички възражения на ответника като неоснователни (решение на Trgovaški sud u Zagrebu (Търговски съд Загреб) [...] от 21 ноември 2023 г.).
- 10 Във въззивната си жалба против решението на първоинстанционния съд ответникът повдига нерешения въпрос за правилността на прилагането на Регламент № 883/2004 към установените по делото факти. В това отношение въззивният съд се съмнява дали ищецът може в конкретния случай да се смята за компетентна институция по смисъла на член 1 от Регламент № 883/2004 и съответно дали понятието „обезщетения за болест“ по член 3, параграф 1, буква а) може да обхваща и социалноосигурителните обезщетения за периода на неработоспособност в резултат на злополука в друга държава членка, при положение че не става дума за трудова злополука или професионална болест, нито за обезщетения за такива рискове (буква е). Въззивният съд не е сигурен дали ответникът може да се смята за длъжен да възстанови социалноосигурителните обезщетения, след като е застраховател по автомобилната застраховка „Гражданска отговорност“.
- 11 Ако отговорът на тези въпроси е утвърдителен, възниква въпросът за прилагането на член 85, параграф 1 от Регламент № 883/2004. Всъщност хърватската материалноправна уредба на задължителното автомобилно

застраховане не познава института на поправянето на т.нар. косвена вреда, тоест вредата, настъпила за трето лице в резултат на вредата, претърпяна от увредения. Правото да се иска поправяне на такава вреда трябва да е изрично предвидено в закона, а засега такова право е предвидено само в полза на организациите, които се занимават със здравно осигуряване, пенсионно осигуряване или осигуряване за инвалидност. Същевременно работникът има право да иска обезщетения за болест от своя работодател или от Hrvatski zavod za osiguranje (Хърватски осигурителен институт) в зависимост от продължителността на периода на неработоспособност, независимо от причината за болестта, а работодателят няма регресен иск спрямо причинителя на вредата или неговия застраховател. Правното основание за изплащането на болничното обезщетение за периода на временна неработоспособност поради болест са трудовият договор и задължителното здравно осигуряване на работника.

IV. Националното законодателство и съдебна практика

- 12 **Zakon o obveznim osiguranjima u prometu** (Закон за задължителното автомобилно застраховане) (Narodne novine, бр. 151/05, 36/09, 75/09, 76/13 и 152/14), в сила към деня на увреждащото събитие и предявяването на иска в главното производство:

Член 2

- (1) Задължителните автомобилни застраховки са:

[...]¹ 2. застраховката „Гражданска отговорност“ на собственика, съответно ползвателя (по-нататък в текста: „собственикът“) на моторното превозно средство за вредите, нанесени на трети лица (по-нататък в текста: „застраховката „Гражданска отговорност“).

Член 3

- (1) По смисъла на този закон [...]:

8. „пострадало лице“ е всяко лице, на което е причинена имуществена вреда или телесно увреждане и което има право да иска обезщетение съгласно този закон [...].

Член 11

- (1) Пострадалото лице може да иска обезщетение въз основа на застраховката по член 2, параграф 1 от този закон непосредствено от отговорния застраховател.

¹ Със знака „[...]“ са отбелязвани частите от текста на закона, които тук са пропуснати, понеже са непотребни.

Член 22

(1) Собственикът на моторно превозно средство е длъжен да сключи договор за застраховка „Гражданска отговорност“ за вредите, които може да бъдат причинени на трети лица при използването на превозното средство вследствие на смърт, телесно увреждане, разстройство на здравето и унищожаване или повреждане на имущество.

Член 27

(1) Застрахователят дължи обезщетение на организациите, които се занимават със здравно осигуряване, пенсионно осигуряване или осигуряване за инвалидност, за действителните вреди, за които отговаря застрахованото при него лице, до размера на уговорената в застрахователния договор сума.

(2) Действителни вреди по смисъла на параграф 1 са медицинските разходи и другите необходими разходи, направени в съответствие с разпоредбите за здравното осигуряване, както и пропорционалната част от пенсията на пострадалото лице, съответно на членовете на семейството му.

13. Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Закон за задължителното здравно осигуряване) (Narodne novine, бр. 80/13 и 137/13), в сила към деня на увреждащото събитие и предявяването на иска в главното производство:

Член 36

(1) В рамките на задължителното здравно осигуряване осигурените лица имат право на:

1. обезщетение вместо трудово възнаграждение за периода, в който лицето временно е неспособно или възпрепятствано да работи поради ползване на здравни грижи или поради другите обстоятелства по член 39 от този закон (по-нататък в текста: „болничното обезщетение“) [...].

Член 39

Осигуреният има право на болнично обезщетение при ползване на здравни грижи в рамките на задължителното здравно осигуряване, съответно при другите предвидени в този закон обстоятелства, ако е:

1. временно неработоспособен поради болест или злополука, съответно ако е настанен в здравно заведение за лечение или медицински изследвания [...].

Член 40

Болничното обезщетение при ползване на здравни грижи по член 39, точки 1 и 2 от този закон се изплаща на осигурения от следните лица, за тяхна сметка:

1. юридическото или физическото лице работодател — за първите 42 дни на временна неработоспособност, както и за целия период, когато осигуреният е командирован от юридическо или физическо лице в трета държава или е самостоятелно зает в трета държава [...].

Член 41

[...] (3) Считано от 43-ия ден, съответно от осмия ден на временна неработоспособност, болничното обезщетение за периода на временна неработоспособност по член 39, точки 1 и 2 от този закон се начислява и изплаща от юридическото или физическото лице работодател, а Институтът² е длъжен да възстанови изплатеното болнично обезщетение в срок от 45 дни от получаването на заявлението за възстановяване.

Член 136

(1) Институтът е длъжен да поиска обезщетение за причинените вреди от лицето, което е причинило болестта, телесното увреждане или смъртта на осигурения.

(2) За вредите, които са причинени на Института в случаите по параграф 1 от работник при или по повод изпълнението на възложената му работа, отговаря съответното юридическо или физическо лице работодател.

(3) В случаите по параграф 2 Институтът е длъжен да поиска обезщетение за вредите и непосредствено от работника, ако същият е причинил вредите умишлено или поради груба небрежност.

(4) Когато Институтът може да иска обезщетение за вредите едновременно от юридическото или физическото лице и от работника му, те отговарят солидарно за тези вреди.

Член 140

В случаите по член 136 от този закон Институтът е длъжен да поиска обезщетение за причинените вреди и непосредствено от застрахователя, при когото е застрахована отговорността на съответните лица за вреди, причинени на трети лица, съгласно правилата за задължителното застраховане за този риск.

Член 142

Институтът е длъжен да иска обезщетение за вреди в предвидените в този закон случаи, независимо че вредите произтичат от изплащането на

² Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (Хърватски здравноосигурителен институт), който осъществява задължителното здравно осигуряване в Република Хърватия съгласно член 3 от Закона за задължителното здравно осигуряване.

полагащото се на осигурения обезщетение от средствата на задължителното здравно осигуряване, съответно от държавния бюджет.

Член 143

Обезщетението за вреди, което Институтът има право да иска в случаите по членове 135, 136 и 138—142 от този закон, обхваща разходите за здравни и други услуги и сумите на паричните и други социалноосигурителни обезщетения, изплащани от Института.

- 14 Правното разбиране, че работодателят и застрахователят му нямат право да искат поправка на вредите, изразяващи се в изплатените болнични обезщетения при временна неработоспособност на работника поради трудова злополука, ясно личи в най-новата практика на *Vrhovni sud Republike Hrvatske* (Върховен съд на Република Хърватия). Това личи от приложеното към настоящото запитване решение [...] от 18 март 2014 г. От това решение следва, че работодателите нямат право да искат обезщетение от причинителя на вредите, нито от застрахователя му за онова, което са платили на работника си за периода на болничен отпуск в резултат на злополука. Те нямат такова право включително ако става дума за трудова злополука или професионална болест. Такова право не е признато и на застрахователя на работодателя, въпреки че е предвидено задължение за работодателя да се застрахова във връзка с отговорността, която носи за трудови злополуки и професионални болести на работниците му.
- 15 Релевантната част от посоченото решение гласи:

„Работодателят, който в съответствие с посочените по-горе законови разпоредби³ изплаща на работника си обезщетение вместо трудово възнаграждение за периода на болничен отпуск поради трудова злополука, причинена от трето лице (причинител), съгласно общите правила за отговорността за вреди не е страна по извъндоговорното правоотношение във връзка с отговорността за вредите от причинената на работника му злополука, тъй като увреждащото действие не е било насочено спрямо него. Когато увреждащото действие е насочено към едно лице, а последиците му настъпват за друго лице, второто лице би имало право на обезщетение за вреди само ако законът изрично предвижда това.

С изплащането на обезщетение вместо трудово възнаграждение на своята работничка [...] за периода на болничния ѝ отпуск поради трудова злополука застрахованото при ищеца лице [...] изпълнява законното си задължение по членове 51 и 26 от Закона за здравното осигуряване.

³ Става дума за *Zakon o zdravstvenom osiguranju* (Закон за здравното осигуряване) (*Narodne novine*, бр. 75/93, 55/96 и 1/97 — консолидиран текст, 109/07, 13/98, 88/98, 150/98, 10/99, 34/99, 69/00, 59/01, 82/01).

Нито една от разпоредбите на Закона за здравното осигуряване не предвижда право на работодателя да иска от отговорното за вредите лице да му възстанови болничните обезщетения, които е изплатил на свой работник поради трудова злополука, каквото право е предвидено за Хърватския здравноосигурителен институт в член 85, параграф 1 от този закон“.

V. Мотиви за преюдициалното запитване

- 16 Ето защо, при положение че хърватското законодателство не признава право на работодателя да иска поправка на косвените вреди, които търпи във връзка с изплащането на болнични обезщетения за периода на неработоспособност на своя работник, възниква въпросът може ли на основание член 85, параграф 1 от Регламент № 883/2004 германският работодател да встъпи в правата на своя работник или пък пряко да иска поправка на вредите от трети лица, в случая — от застрахователя на лицето, което отговаря за настъпването на увреждащото събитие и е длъжно да поправи последиците от него.
- 17 В две свои решения — C-397/96 и C-428/92, Съдът обсъжда тълкуването на член 93, параграф 1 от Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г., който отговаря по съдържание на член 85, параграф 1 от Регламент № 883/2004, но според настоящия състав тези решения не дават отговор на въпроса може ли да се признае право на работодателя като длъжаща обезщетенията институция да иска да му се възстановят платените социалноосигурителни обезщетения, при положение че в държавата членка, в която е настъпила вредата, увреденият не може да иска подобно обезщетение за вреди, тоест няма правно основание за подобен вид иск за поправка на вредата.
- 18 В момента Съдът разглежда дело C-7/24, в което датски съд отправя запитване за тълкуването на член 85, параграф 1 от Регламент № 883/2004. От съдържанието на това запитване, публикувано като работен документ, е видно, че главното производство, във връзка с което е отправено, прилича на главното производство в настоящия случай. Главната разлика е в това, че по онова дело ищците са германски публичноправни пенсионноосигурителни предприятия (задължени социалноосигурителни институции), докато ищец по настоящото дело пред хърватския съд е работодателят на пострадалото лице. Ответникът по онова дело, както е и по настоящото дело пред хърватския съд, е датското застрахователно дружество, с което е сключена застраховката „Гражданска отговорност“. По онова дело също се поставя въпросът дали материалноправните норми на държавата членка, в която е настъпила вредата, могат да ограничат регресното право на задължената социалноосигурителна институция, когато социалноосигурителните обезщетения, чието възстановяване се иска, не са идентични или поне съпоставими по естеството си с претенцията, която увреденият би могъл да

предяви съгласно тези материалноправни норми (т. 58 от преюдициалното запитване по дело C-7/24).

VI. Преюдициалният въпрос

По изложените съображения и на основание член 19, параграф 3, буква б) от Договора за Европейския съюз и член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Апелативен търговски съд на Република Хърватия), въззивна инстанция по делото, отправя следния преюдициален въпрос до Съда на Европейския съюз:

Трябва ли член 85, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 883/2004 на Съвета от 29 април 2004 година за координация на системите за социална сигурност да се тълкува в смисъл, че за да има право работодателят като длъжаща обезщетенията институция да иска обезщетенията за болест, които е платил на свой работник във връзка с вреда, претърпяна в резултат на събития в друга държава членка, да му бъдат възстановени от третото лице, което е длъжно да поправи тази вреда, или от застрахователя, при когото е застрахована гражданската отговорност на това лице, трябва в държавата членка, в която е настъпила вредата, да съществува правно основание за подобен вид иск за поправянето ѝ?

Загреб, 3 април 2024 г.

[...]

Приложения:

- препис от решението на първоинстанционния съд, от въззивната жалба и релевантни части от преписката по първоинстанционното дело
- препис от решение Rev-x 1048/13–2 от 18 март 2014 г.

[...]